

Over dit boek

Dit is een digitale kopie van een boek dat al generaties lang op bibliotheekplanken heeft gestaan, maar nu zorgvuldig is gescand door Google. Dat doen we omdat we alle boeken ter wereld online beschikbaar willen maken.

Dit boek is zo oud dat het auteursrecht erop is verlopen, zodat het boek nu deel uitmaakt van het publieke domein. Een boek dat tot het publieke domein behoort, is een boek dat nooit onder het auteursrecht is gevallen, of waarvan de wettelijke auteursrechttermijn is verlopen. Het kan per land verschillen of een boek tot het publieke domein behoort. Boeken in het publieke domein zijn een stem uit het verleden. Ze vormen een bron van geschiedenis, cultuur en kennis die anders moeilijk te verkrijgen zou zijn.

Aantekeningen, opmerkingen en andere kanttekeningen die in het origineel stonden, worden weergegeven in dit bestand, als herinnering aan de lange reis die het boek heeft gemaakt van uitgever naar bibliotheek, en uiteindelijk naar u.

Richtlijnen voor gebruik

Google werkt samen met bibliotheken om materiaal uit het publieke domein te digitaliseren, zodat het voor iedereen beschikbaar wordt. Boeken uit het publieke domein behoren toe aan het publiek; wij bewaren ze alleen. Dit is echter een kostbaar proces. Om deze dienst te kunnen blijven leveren, hebben we maatregelen genomen om misbruik door commerciële partijen te voorkomen, zoals het plaatsen van technische beperkingen op automatisch zoeken.

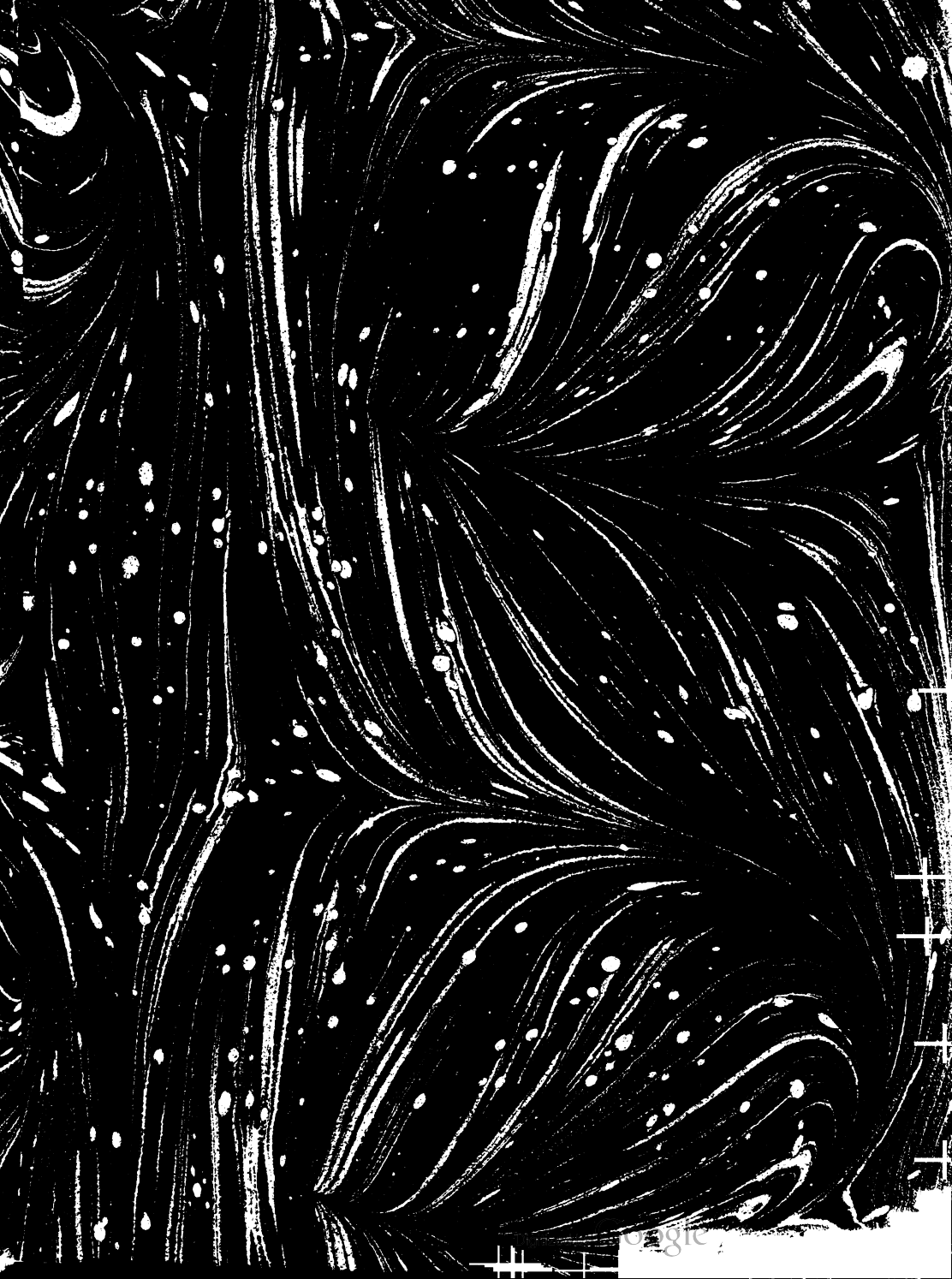
Verder vragen we u het volgende:

- + *Gebruik de bestanden alleen voor niet-commerciële doeleinden* We hebben Zoeken naar boeken met Google ontworpen voor gebruik door individuen. We vragen u deze bestanden alleen te gebruiken voor persoonlijk en niet-commerciële doeleinden.
- + *Voer geen geautomatiseerde zoekopdrachten uit* Stuur geen geautomatiseerde zoekopdrachten naar het systeem van Google. Als u onderzoek doet naar computervertalingen, optische tekenherkenning of andere wetenschapsgebieden waarbij u toegang nodig heeft tot grote hoeveelheden tekst, kunt u contact met ons opnemen. We raden u aan hiervoor materiaal uit het publieke domein te gebruiken, en kunnen u misschien hiermee van dienst zijn.
- + *Laat de eigendomsverklaring staan* Het “watermerk” van Google dat u onder aan elk bestand ziet, dient om mensen informatie over het project te geven, en ze te helpen extra materiaal te vinden met Zoeken naar boeken met Google. Verwijder dit watermerk niet.
- + *Houd u aan de wet* Wat u ook doet, houd er rekening mee dat u er zelf verantwoordelijk voor bent dat alles wat u doet legaal is. U kunt er niet van uitgaan dat wanneer een werk beschikbaar lijkt te zijn voor het publieke domein in de Verenigde Staten, het ook publiek domein is voor gebruikers in andere landen. Of er nog auteursrecht op een boek rust, verschilt per land. We kunnen u niet vertellen wat u in uw geval met een bepaald boek mag doen. Neem niet zomaar aan dat u een boek overal ter wereld op allerlei manieren kunt gebruiken, wanneer het eenmaal in Zoeken naar boeken met Google staat. De wettelijke aansprakelijkheid voor auteursrechten is behoorlijk streng.

Informatie over Zoeken naar boeken met Google

Het doel van Google is om alle informatie wereldwijd toegankelijk en bruikbaar te maken. Zoeken naar boeken met Google helpt lezers boeken uit allerlei landen te ontdekken, en helpt auteurs en uitgevers om een nieuw leespubliek te bereiken. U kunt de volledige tekst van dit boek doorzoeken op het web via <http://books.google.com>

8179.aaa-23

K. Landele (P. le)

WEL-V A E R T

Vande

WEST-INDISCHE COMPAGNIE.

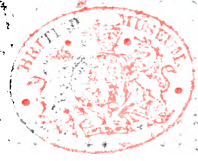
**Waer in klaerlyck vertoont wert doodz wat
Middel deselve *Compagnie* tot groote Con-
questen soude kommen gheraken.**

THE NEW YORK PUBLIC LIBRARY

ASTEN

LENOX

AND

ASTEN

AND LENOX
ASTEN
AND LENOX

CONSIDERATIEN

Over de gelegentheit vande

WEST-INDISCHE COMPAGNIE.

Voor eerst, is te sien hoe weynigh profijt dat den open Handel aen de Compagnie ghebrocht heeft; Als-medē het verloopē dat daer door is gheschiedt.

II. Wat noch volgen soude door de verminderinge van reconnutie ende Vracht over de Suyceren; Als-medē door den open Handel vande Slaven, dat de Particulier noch zijn versoekende.

III. Wat profijt dat de Compagnie, meer met gheslooten Handel op BRASIL soude doen, als met den open Handel ghedaen is geweest.

IV. Hoe d'Inwoonders van Brasil wyt hare schult soude konnen raken.

V. Om ghelt wederom in Brasil te brengen, tot herstellinghe vande Negotie aldaer; Ende het retour van't Gwynea's Gout, met ontrent 45. par Cento avance, herwaert te brengen.

VI. Hoe de Bewint-hebbers hare provisie bebooren te trecken, op dat yeder Camer meer devoir soude doen om t'Equiperen, als voor desen ghedaen is geweest, ende dat de Compagnie voortāen beter gedient worde; Als anders, waer deur de profijten konnen gesien worden dat de Compagnie laerlijcks soude konnen doen..

Voor eerst / sal noodigh zijn te sien wat de Compagnie met den open Handel door Reconnutie ende Vracht ghesnooten heeft.

Laet door Particulier door 10. Commen Goudts aen Goederen sendē tot 10. par Cento/ door Reconnutie is	gul 100000.
Vracht ge-estimeert/ d'ren by d'ander op 5. par Cento/ is noch een halbe Conne Goudts	gul 50000.

Dat de Compagnie van Particulier heeft ghetrocken t'samen anderhalbe Conne Goudts.	gul. 150000
---	-------------

2 2

Dande

Van de boozs 10. Connen Goudts / door Particulier ghesonden / moeten minsten een Chiende-part gherekent worden die verfweggen is ghe-
weest.

Ten tweeden / Door gebreck van Goederen / alsoo de Belwinthebbers in gebrecke zyn gheweest van Goederen te senden door Rekeninghe bande Compagnie / de Commissen bande Compagnie hebben moeten gaen koo-
pen van Particulier / het gene sy van doen hadden / hebben 2. 3. 4. door een moeten betalen ; Ja tot Pampier toe / datmen hier door 3. 4. guld. soude krijgen / 18. gul. aen Particulieren hebben moeten betalen / soo dat de boozs Reconnuete door de Particulieren wederom opgegheten is ge-
weest.

Ten derden / De Particulieren hebben hare Goederen soo hooghe ver-
kocht / dat alle de Supkeren van Brasil soo veel niet hebben konnen op-
zenghen.

Want van 10. Connen Goudts / sy hebben ten minsten 25. a 30. van
ghemaect / laet maer wesen 25 gul. 2500000.

Au door 2000. Slaven door de Compagnie verkocht ten
minsten tot 250. gul. is noch gul. 500000.

T'samen 3. Millioenen oft 30. Connen Goudts. gul. 3000000.

*Daer tegen laet ons eens gaen sien wat d'Inwoonders van Brasil
van hare Sryckeren hebben konnen trecken om de voorsz
dry Millioenen te betalen.*

Voor eerst moet geconsidereert worden dat ober Brasil
door gebreck van Slaven als door oorsake van Oor-
loghen / boven de 17000. kisten Supker tot 20. Krobes
per kist niet gelebert heeft / daer van Chiende en Pensioen
af restteert niet meer door den Eygenaer als 15071 kisten /
welcken ten hooghsten peder kist gerekent / soo wel Af-
robade als blanche tot 150. gu. of tot 25. d'Arb. is maer gul. 2260750.

Rest dat d'Inw. van Brasil niet hebben konne opzengf. gul. 739250.

hebben d'Inwoonders van Brasil de Particulieren heel niet konnen
betalen / hoe souden sy de Compagnie betaelt hebben ; Soo is de Compa-
gnie in alle manieren van hare Beneficien gefrustreert geweest / tot rupne
van vele Participanten / om alsoo het profijt aen Particulier te geven / die
misschien geen Interesse aen de Compagnie en hebben ; Ja selve aen
Opanden bande Compagnie / waer deur de Portugysen oorsach hebben
genomen om de Compagnie groote schade te doen ; Ja selve aen vele
Particulieren / want vele aende Compagnie schuldighe zynde / hebben by
Particulier gaen koopen / om alsoo de Compagnie niet te betalen / ende
soo van een Particulier by den ander gegaen / om Credyt te hebben / heb-
bende alsoo vele gebozgt ende wepnigh betaelt / het geen niet en soude kon-
nen geschieden / hadde de Compagnie alleen geweest om Credyt te geven.
Ten

Ten vierden / Onder prelet van open handel worden sulcke bedrager-
ren bedzeven dat 't schande is / ghelyck de heer Graef Maurits zeed-
beschept sal kommen gheben / ober de Goederen / dat sy selve doen sy in
Brasil was ontboden hadde / dat deselve Goederen booz eerst aen Par-
ticulieren gesonden wierden / ende wanneer 't Land wel boozsien was /
hebbende 3. a 4. Capitael ghewonnen / als dan wiert hem deselve Goede-
ren booz Rekeninghe bande Compagnie gesondert / alser niet meer van
doen en was / dat de Goederen in de Pack luyfen bedozven / om alsoo de
Compagnie erpzeffelyck schade te doen / ende alsoo te moghen seggen / De
Compagnie en heeft geen macht om te Negotieren.

*Nu volgt het ghene dat noch geschieden soude door de vermin-
deringe vande Vracht ende Reconnutie over de Snycker,
dat de Particulieren noch geerne souden hebben.*

Voor eerst / moet ooch geconsidereert worden / dat dese Particulieren
anders niet en trachten van de Compagnie ganschelyck te rupneren /
hebbende booz quade practyque ende listigheyt / de March ende Negotie
bande selve ghenomen / kommen sy wederom om de Fondamenten upt te
roepen / om alsoo het gebout ober te werpen / want onder schoon en valsch
prelett / gelyck sy lieden gewoon sijn te doen / kommen sy noch / seggen-
de : Dat wy onse Supcker niet te Marcht kommen brenghen tegen die
van Portugael.

Verhalven versoeken sy op Vracht ende Reconnutie verminderinghe te
hebben 20. ten hondert.

Alestin / al verhoopen sy hare Supckeren alhier met 21. ende 24. par
Cento avance / het en sal noch niet soo hooghe verkocht worden als se in
Portugael verkocht wert / als hier naer by Rekeninghe sal blycken.

Hadde de Compagnie de Negotie aen haer / onse Supcker soude soo
wel booz deselve Prys te Marchte kommen ghebracht worden als die van
Portugael : Ja noch beter koop / ende soo de Particulieren te breiden wa-
ren / met de Winst die de Compagnie soude kommen hebben / sy en souden
gheen oorzake van klagen hebben : Maer neen / sy willen ten minsten 30.
a 40. par Cento wianen / daerom souden sy geerne 20. par Cento op de
Compagnie binden / om alsoo deselve noch meer machteloos te maken /
ende alsoo tot haer boos booznemen te komen.

Ten tweeden / Merckent eens de listigheyt van dese Particulieren / sy
werken dat d' Antwoonders van Brasil diep inde schult stecken / soo wel
aen haer lieden als aen de Compagnie / willende om die oorzake wille
geen Goederen naer Brasil meer senden / latende den last op den hals
van de Compagnie / Evenwel willen sy boven de boozs Winst / noch
gaen binden 20. par Cento op de Compagnie / om alsoo ten minsten 30.
a 40. par avance te binden op de Supcker.

Als dan in stede van Goederen naer Brasil te senden / sy souden ghelt in
Spetie gaen senden / om de Supcker met contant ghelt te koopen / soo dat
de Compagnie niet allernelyck de 20. par Cento quijt soude sijn / maer
noch

noch van hare Reconntie/ herwaert gaende/ ghefrustreert werden/ soo dat de Compagnie 30. par Cento berliessen soude.

En derden/ Brasl soude van alles bloot en onverschierst.

En vierden/ Wanneer de Compagnie per na Brasl soude willen sellen/ daer en soude geen Supcker meer zyn om te betout te doen/ alsoe de Supcker door dese Negotianten niet contant ghele te bozen sullen ghehocht worden.

Volght de Rekeninghe vande Suycker in Portugaal verkocht.

Eerst de Supcker blanco gelde 2000. Rees d'Aröhe
contant/ de Wissel tot 93. Groot par Crusant afgetroc- groot 16. 9. en
ken/ komt in Banck ghele peder 8 tot
een vyf-sebende-deel van een Penningh Hollandes.

Moscovade.

Gelden 1500 Rees Wissel af als boven komt het 8 tot groot. 12. 6. en
ses sebende-deel van een penn. Holl.

*Volght nu de Rekeninghe van onse Suycker: Eerst Blanco, De Particu-
lieren hebben de lesse tot 16. 8. d'Aröhe gekocht in Brasl.*

De Compagnie sal in Brasl 18. 8. d'Aröhe door betalen
komt peder 8 groot. 7. 11. en
dix sebende-deel van een Penningh Hollandes.

Wacht/ Reconntie/ Wary en Onkosten gul. 38. 7. 8.
en een halben par Kist van 600. 8. is noch 5. 14. en een
hier vyfthiende-deel van een Penningh.

Door Avance van 10. groot in Brasl betaelt teghen on-
rent 24. par Cento is noch 2. 6. en een
elwe en dertigh-hondert-vyfte-deel van een Penningh.

Samen groot 16.

*Moscovade zyn door Particulieren 11. 8. d'Aröhe
gekocht gheweest.*

De Compagnie salse koopen tot 13. 8. d'Aröhe/ komt
het 8 groot. 5. en een
derthien-acht-en-twintighste-deel van een Penn.

Wacht/ Reconntie/ Wary en Onkosten gul. 75. par
Kist van 600. 8. de Kist is noch 5.

Door Avance van 7. groot. in Brasl betaelt teghen 21.
par Cento/ is noch 1. 8.

groot. 12. 1. en

een derthien-acht-en-twintighste-deel van een Penn.

Door

Door dese 3 boezh Rekeninghen kan gesien werden / dat onse Supcher
erf soo hooge niet gerekent zijn / als die van Portugael kommen te staen/
niet tegenstaende dat soodanighen profijt in Rekeninghe van onse Sup-
cher begrepen is / sonder noch het Sanct ghelt te rekenen / dat de Supcher
van Portugael door Wissel-brief moet betaelt worden ; noch oock 2. fl.
op d'Arbe hoogher alser de Particulieren door betaelt hebben.

't Is waer / dat de Wissel 10. a 12. per Cento legger is gheweest / maer
de Supcher wiert oock te Lisboa hooger vercocht / dat het op een P^{er}sa
quam / het gene dese Particulieren wel hebben gheweten : Want in hart
confideratis / brenghen sy wel hoe veel dat onse Supcher meer belast is
als in Portugael / maer sy en vrochten niet hoe veel dat de Supcher in
Portugael vercocht wiert / het gene sy oock ghedaen souwen hebben / soose
alder beter koop hadde gheweest als hier vercocht wiert / doch wel we-
tende dat sy geen reden hadden / hebben het selfde geswogen / soeckende on-
der p^{re}tert van grootz Drachs / ende Reconnutie haer personagie alsoo te
spelen / ghelick sy gewoon zijn / onder schoon p^{re}tert de lieden t'abuseren/
tot nadeel van de gemeente Participanten / sprekende alsoo anders als sy
lieden wel weten.

Te meer / alsoo D. D. P. mede is soustinerende / dattet noodigh is den
Handel aen Particulier te gheben / ende dat om redenent : Door t'erst :

Dat de Compagnie 75. ten hondert van Particulier ober de Supcher
is treckende.

Ten tweeden / Dat de Compagnie gheen macht en heeft om te Nego-
tieren / soo dat sy daer upt concludeert dat de Negotie aen Particulieren
moet ghegheben worden / ende niet aen de Compagnie blyben : Nietemⁱⁿ
sy en seyt niet / hoe veel dat de Compagnie ober de Supcher trecken soude
mer den geslooten Handel.

Doch om noch te bewysen dat de Compagnie in alle manieren veel
meer profijt sal doen met den geslooten / als met den open Handel / sal noo-
digh zijn noch een Rekeninghe op dien boet te maken / ende om het eene
teghen t'ander te hebben / sal van twee Lysten Blanco ende een Mosco-
vado moeten ghemaecht worden.

*Voor eerst moet dan gherekent werden yeder Kist
op 22. Arabes.*

Door 2. Lysten Blanco is 44. Arabes ende ghecocht in
Brasil tot 18. fl. d'Arbe is gul. 237. 12.
2. List Moscovade van 22. Arabes tot 13. fl. is gul. 85. 16.
noch

Opp Lysten kosten t'samen in Brasil gul. 323. 8.

De

*De Compagnie sal ghenieten vande Particulieren over de voorſe
dry Kisten, Voor eerſt;*

R Econnitte van uptgaen / ober de boogſ gul. 323. 8.	
tot 25. par Cento is	gul. 80. 17.
Wacht en Wapen van 54. Stobes 110. gul. booz 66. Stobes komt	gul. 134. 8. 14.
En groot Papier 1848 is	gul. 46. 4.
In kommen 2 gul. 12. ſtup. en een halv. par Kist.	gul. 7. 18.

T ſamen gul. 269. 7. 14.

W booz Wacht dat de Compagnie moet betalen om herwaert te brengen 14. gul. par Kist

gul. 42.

T eſt gul. 227. 7. 14.

De Compagnie ſoude ghenieten booz 3. Kisten bedraghende van Inkoop gul. 323. 8. ſtup. de ſomma van gul. 227. 7. 14. hollands Penning. komende op geen 70. en een derden deel ten hondert.

Daer tegen moet geſien worden wat de Compagnie genieten ſoude met gheslooten Handel, Voor eerſt;

D e Compagnie ſoude booz de 3. boozſ Kisten van Inkoop moeten betalen	gul. 323. 8.
Booz Wacht van herwaert te brengen 14. gul. par Kist / is noch.	gul. 42.

K oſt alhier aen de Compagnie t'ſamen gul. 369

Volghen de Rekeningen van dito Snycker.

Debet.

Supcher in debet ober In-koop bande boozſ 3. Kisten
ende Wacht als boven gul. 365. 8.

W inst ende Werkes Abance gul. 312. 4.

gul. 677. 12.

Credijt.

Supcher in credijt ober het Wobenu bande boozſ 3.
Kisten alhier verkocht: Eerſt;

2. Kisten Bianco wegende 1232. lb. tot 16. groot is gul. 492. 16.

1 Kist Moscobade wegende 616. lb. tot 12. groot is gul. 184. 16.

T ſamen gul. 677. 12.

Booz de boozſ Rekeninge kan ghesien werden dat de Compagnie med gul. 323. 8. ſtup. profiteren sal gul. 312. 4. ſtup. bedraghende meer als 96. en twes derden deel. Ergo sal de Compagnie met gheslooten Handel

26. en een derden deel meer Avance treckent als booz open Handel / soo dat op 13. Connen Goudts meer Avance gebonden sal worden / als booz Particulier guld. 342. 333.

De Jeshenmoegh te bemercken / hoe bedrighelyck dat de Particulieren in alle manieren met de Compagnie zyn handelende / ende dat d'een den ander seer wel verstaen / want ghelyck de Gedeputeerden van Amsterdam ons alleenlyck de bewaringhe van onse Suickeren booz den dagh brochten / alsoo doet oock dese D. V. V. brengende alleenlyck het gheene de Compagnie booz de Particulieren te ghenietende / om booz boozstellinche van sulckent winst van 75. per Cento de lieden te verblinden / doch wannser hy siet datmen verder gaet in sien / als dan heeft hy syn toeblycht aen het gheen dat den Wtbaert bande particuliere Vergaderinge is verhalende: namelyck; Dat de Compagnie gheen macht en heeft om te negotieren.

102

Aengaende den open Handel op Angel.

Dese particuliere Negotianten segghen in hare consideratien / Dat de Compagnie tot nu toe gheen ander middel van Vertier in Negros weder handt ghenomen heeft / als die te verkoopen / aen de heeren bande Suicker-muelens / sonder hope meer in des Compagnien Casse te kommen / ende dat de Compagnie hoe eer hoe liever / haer sal moeten ontsaen van den Handel in Loando / booz haer eyghen Rekeninghe / om alsoo de middel te vinden / gheen nieu Credyt te gheben aen de heeren van de Muelens / maer hare wtstaende schulden in te bozberen.

Elckers segghen sp. dat den aert van dien Handel ende d'Interesse van de Compagnie oock niet en lyde / dat die Negrote booz haer eyghen rekeninghe gheschiet / want alstet booz veel soude ghebaen worden / dat moeste komen wt den hooghen Prijs bande Negros / ende consequentelyck / wtschaersheyt / ende daer mede soude de Culture van Brasil meer verachtet worden / als het profijt importeren soude / want de Compagnie moet het profijt trecken wt haer artheyt. / segghen sp. / ende niet wt den hooghen Prijs.

Bemerckt eens / hoe vinstigh dat die lieden zyn: Booz eerst / klagghen sp. dat de Compagnie alle de Slaven in Brasil verdoopen / sonder hope yet daer van te kryggen / ende daermen niet langhet en verhoort te continueren / maer de schult in te bozberen.

Den tweeden / dat de Compagnie hare profyten meer wt den artheyt moeten verlaechten / als booz den hoghen Prijs van selve welcke male handerelt conitacteren / want wil de Compagnie de Slaven gaen overseren eer dat Brasil wel booghien is / de Slaven sullen schaer worden / ende dat een hoghen Prijs komen.

Ergo sal de Compagnie / soo sp selfs seggen / grote schade lijden.

Den derden / Onder soodanigh schoon discours / dese Particulieren willen seggen / dat sp lieden de slaven in Brasil sullen brengen tot een leker Prijs als de Compagnie / om alsoo mer listighepde ende schoon appa rentie van beter te doen / tot haer besseyn te komen.

Doch ick en sie in dit werck niet anders dan groote bezylegerpen: Want booz eerst se en willen aen de Meester Ingenios geen Credit meer geven/ eer hare wilstaende schulden ontfanghen te hebben/ soo is't wel te sien/ alsoo se geen apparentie meer en sien/ in Brasil te negotieren/ dat se barm sinne zijn elders met onse slaven te gaen negotieren/ sonder in ons Brasil niet een slabe te brengen/ soo langhe als by de Spaensjaerden meer te halen zijn als in ons Brasil/ soo dat Brasil geen slaven hebben soude/ dare tot een hooghen prijs/ ende dat noch wanneer hare schult ontfangen soude zijn/ ende soo souden d'Antwoonders van Brasil ghebzwonghen zijn de Particulieren te betalen om slaven te hebben/ ende de Compagnie soude onbeteelt blijven.

Ten vierden/ Hoe souden de Particulieren de slaven in Brasil beter koop brengen als de Compagnie/ aenghesien dat se ten minsten 30. guld. booz Col souden moeten betalen/ dat de Compagnie nyt consideratie/ dat noch proffit nyt de Culture soude komen/ met die 30. guld. te bieden soude zijn/ dat Particulieren niet doen en souden/ maer soude liever op andere plaetsen gaen/ ende onder die Negotie van slaven te gaen negotieren op des Compagnie's Wemiten/ onder-en-tusschen soude Brasil bloot van slaven blijven/ want ten soude aldaer niet beter gaen/ als op Brasil is geweest/ gelick tegen alle resolutie op Brasil geen Goederen ghesonden is geweest/ alsoo soude't oock gaen op Angol/ sodatter geen Goederen soude zijn om slaven booz Rekeninge vande Compagnie te koop.

Verhalven souden geen slaven na Brasil ghebracht worden/ maer booz Particulieren elders gedistribteert werden/ ende so en soude Brasil niet gecultiveert worden/ waer deur de Compagnie twee-mael meer schade soude lyden/ als men van Tokoder de slaven/ ende Retornutte vande Goederen die op Angol souden gebracht worden/ ontfangen souden.

Ten vijften/ Alsoo de Compagnie/ booz gebreck van Goederen/ in slaven niet meer soude negotieren/ soude oock consequentelick. van hare Winst ten minsten 5. Connen Goudes gefrustreert werden.

Ten seften/ Booz de groote dierte van slaven/ onse Suucker soude tot stikken-hoogen Prijs komen te loopen/ dat deselve niet soude konnen verkocht worden van tot groote schade/ om de Negotie niet te moghen continueren.

Ich gebe pedet een te bedencken/ wanneer Brasil bloot van alles soude zijn/ ende dat doozghebreck van Suuckeren om de Retour te doen/ gheen Goederen sullen konnen gesonden worden.

Soch booz distribtemente van alle onse slaven/ dat geen Suucker sal konnen ghemacht worden/ hie dat Brasil sal konnen bestaan/ en waer mede dat de Compagnie sal onderhouden worden/ en of dat den rechten middot niet en is/ om alle Conqueste vande Compagnie in handen van onse vyanden/ tot rupne totale vande Compagnie (ghelick den Muthem vande Witbaert wel datt van sprekt) te doen vallen.

Nopende

Nopende den Gefloten Handel op Brasil.

Voor eers / sal noodigh zyn te sien hoe veel profijt de Compagnie sal doen met gefloten Handel: Om dan dat te sien / moet ge-estimeert werden / dat de Compagnie in stede van Particulier booz haer eegen Rekeninghe op Brasil aen goederen sal senden booz 10. Tonnen Gouts deselbe verhoopende / booz hare Wacht / Reconnuite ende Winst met 30. par Cento avance is 3. Tonnen Goudts avance

g. 300000.

Retour bande booz 10. Tonnen Goudts / met avance van dien is 13. Tonnen Goudts / ende in Supcher bestect tot 18. β . d' Arobe Blanco / ende Moscobado tot 13. β . ende alhier verkocht Blanco tot 16. $\frac{1}{2}$. ende Moscobado 12. en een achten-deel het $\frac{1}{2}$. komt tot 21. ende 24. par Cento avance / als hier booz par Rekeninghe is blykende / Ick en false eben wel maer rekenen d' een booz d' ander tot 15. par Cento is noch

g. 195000.

Dat de Compagnie met gefloten Handel ten minsten soude trecken t'samen

g. 495000.

Daer af sal ghetrocken worden: Voor eers;

d' Interest bande booz 10. Ton. Gouts / sal ist dat de Goederen op de Retour van de Blote kan gekocht worden / Ick sal niet te min d' Inter. rekenen booz een heel Jaer tot 5. en een halven par Cento / is booz eerst gul. 55000.

Ten tweeden / de ander halve ton. gouts / hier booz gerekent booz Wacht ende Reconnuite booz den open Handel ghetrocken te hebben / om de groote Supcher's wille en de ander rekenen daer by geboegt / zyn booz Particulieren weder op gegeten ghelweest / eben wel sal ick hier noch stellen gul. 100000.

gul. 155000.

Rest dat de Comp. Jaerlijck met gefloten Handel meer profijt soude doen als met open Handel.

gul. 340000.

Boven dien de Compag. haer Supcher so verhoopende / kan deselbe te Marct betet koop gebacht worden als die van Portugael / dat het niet kan gheschieden / wanneer booz Particuliere genegotieert wort / alsoo se leden met sulken kleynen Winst niet te breden zyn / willende hare Supcheren 20. a 30. par Cento hooger verkoopen / als hier boven gherekent is.

Dach om al die quaat booz te komen / ende het meeste profijt bands Compagnie te bewaren / alle Negotten moeten aen de Compagnie blyben / als dan sal in alles goede order konnen gestelt worden / ende sich met een redelycke Winst contenterende / sal de Compagnie groot profijt doen / ende d' Antwoonders van Brasil sullen metter tyt wt haer schult raken.

*Om te bewijfen hoe dat d'Inwoonders van Brasíl wjt hare schult
souden kunnen geraken, sal oock noodigh zijn een kleyne
Rekeninghe te maken.*

Voor eerst / wanneer de Compagnie voor 10. Con-
nen Goudts een Goederen sal senden / treckende
voor Wacht / Reconnuite ende Winst 30. par Cento avan-
te / den Wobenu vanden sal voor eerst maer bedragen gul. 1300000.
Een tweeden / laet noch aldaer verkocht worden 5000.
slaven tot 100. gu. 't stuck / is noch gul. 500000.

Wat d'Antw. van Brasíl souden moeten betalen t'samen gul. 1800000.

Daer teghen moet ghesien worden wat de Provenus vande
Suyc ker soude kunnen bedragen.

D'Expertentie leert ons / dat de Supper / door quan-
titeit van slaven / hoe langhs hoe meer getultibter moe-
den / 't is geseyt gheweest / dat Anno 46. Wel 30000. Kisten
sal gemaeckt worden / laet maer 24000. Kisten zyn / waer
van de Ehiende ende Pentioen / voor de Compagnie af-
getrocken / resteert noch voor den Eygenaer 21276. Kisten /
daer van gerekent twee derde-deelen Blanco / ende een-
derden deel Moscobade.

Voort twee derde-deel Blanco is 14184.
Kisten tot 20. Arabes ende verkocht tot
18. fl. d'Arabes is 1531872. of fl. g. 2035043.

Voort een derde-deel Moscobade is 7092.
Kisten / ende verkocht tot 13 gu. d'Arabe / is
noch gul. 553176.

Best gul. 285043.

Wat d'Inwoonders van Brasíl hoven hare schult avance vanden sou-
den / in stede dat sy voor den open handel altijd veel Com en Goudts te
kopt quamen / ende voor 30. duysent gemaeckt werden in stede van 24. duys-
ent / soo sck de voor 13 trekeninghe ghemaeckt hebbe / sy sullen overschot
hebben / op de 9. Connen Goudts / soo dat sy hoe langhs hoe meer wt hare
Schuyt raken sullen / ende sal de Compagnie metter tyt wt Brasíl grooten
schat halen / ende d'Inwoonders in ruste blyven.

Wat het niet gheschieden sal / soo langhs als sy lieden onder de particu-
liere Negorianten's slavernye sullen blyven / want ten is niet ghedorgh
datmen de lieden meet opleggen als sy opbrengen konnen.

Verhalven behoort metten eersten daer op wel gete te worden / om al-
so de Compagnie ende d'Inwoonders van Brasíl wt die ellendiget staet
te helpen.

Nu

Nu volgt hoe men Goudt in Brasil souden kunnen brengen, tot
berstellinghe vande Negocie aldaer, ende het Retour van

Guynea, herwaert te brengen met ontrent

45. par Cento avance.

Voort eerst/ Alsoo de particuliere Negocianten/ die maer haer eyghen
proffit soeken/ doen sijn hare Goederen in Brasil tot een hoogen prijs
verkocht hebben/ ende dat de Supplieren die sijn in Retour brachten niet
schade verkocht werden/ oft dat de Supplieren te weynigh waren/ als
hier vooren geseyt is/ om haer Retour te doen.

Hebben dese Particuliere/ onder wonderlijck schoon pretect/ gelmagi-
neert/ het Goudt aldaer van Prijs te verminderen/ ghelyck de Pistole-
ten/ die op 10. gu. waren op 8. gilden en 10. stuivers/ ghelyckse hier
ganchbaer waren/ geset sijn gelweest/ om doot soodanige bedriegeren/ in
stede van Supplier niet schade te laten kommen/ hare Retour in Spetie
onthieden/ of om meer Retour te mogen doen.

Hebbende alsoo Brasil van gelt heel onthloot/ tot ruyne totale van Bra-
sil's Negocie.

Men moet dan middel gebonden worden/ om ghelt wederom in Brasil te
brengen/ oft mer Guynea's Gout/ om het perghel van herwaert ende
wederom derwaert te brengen/ niet te loopen/ aldaer te laten stanten.

Het geen de Particulieren tot hare schade niet doen en sullen.

Want manneser niet te betalen is/ de Compagnie en is niet te groot/ alle
de Participanten moeten betalen/ mer watmeer profijt niet de Negocie
is te doen/ als van die onbeschaemde Particulieren/ segghen dat de Com-
pagnie te groot is/ verhalven seggen sijn/ moet een kleyn Compagnie ge-
maect worden om meer profijt te trecken/ gelick sijn doot hare boose mee-
ninghe ontdeckt hebben/ doen sijn den slavens handel in September 1645.
voort Particulieren versocht hebben/ willende alsoo de Participanten die
de last vande Oorloghen moeten verdragen/ van het profijt die van de Ne-
gocie komen souden/ verslypen.

Om dan dat wel te doen/ het Gout moet aldaer 15. ten hondert in Prijs
hoogher gheset worden als 't hier ganchbaer is/ gelick een Ryder van
3. enren merke part Engels ende 22. Karat een Geyn sijn/ op 21. β. ge-
set is moet aldaer op 24. β. 2. grootten gheset worden/ ende het op een an-
der minne te laten staen/ op dat het hier niet ganchbaer soude sijn/ noch
noch onse Ryders aldaer.

Het Goudt alhier soo veel leger zijnde/ als in Brasil/ en sal het waerde
niet ghebracht worden.

Centweiden/ Soo Particulieren heymelijck Goederen op Brasil wil-
len senden/ al waer 't dat sijn niet ontdeckt werden/ sijn sullen haer in de
Prijs van 30. par Cento avance/ ghelyck de Compagnie hare Goederen
sal verkoopen/ moet reguleren.

Willen sijn dan haer Retour in Spetie weder brengen/ het en sal hier
niet ganchbaer sijn/ willen sijn het laten smelten/ sijn en sullen voort al haer
perghel

perijckel maer ontrent 13. par Cento avance binden; willen sy Supker in Retour laten komen/ het perijckel sal groot zyn van ontdeckt te worden soo wel alhier komende als van Brasil gaende/ soo dat de Particulieren om soo groot perijckel te loopen/ van daer sullen blyven.

Ten derden/ Het Goudt dat in Brasil niet ghemunt is/ moet booz Wiljoen verklaert worden/ op datmen geen Specie derwaerts senden soude/ alsoo Specie beter kan ghezacht worden als Goederen.

Want soo het Goudt dat hier ganchbaer is/ oock in Brasil tot een hoogen prijs ganchbaer was/ sy souden Specie senden om Supker te laten koopen.

Ten vierden/ moet verboden worden aen de Munt-meesters van Brasil/ geen Goudt booz Particulieren te muntten/ ten ware dat d'onkosten bande Munte ten profijt bande Compagnie 15. par Cento soude zyn.

Want soo in Brasil booz Particulieren eenighe Specie ghemunt wterde/ sy souden de profijtabelste Specie alhier laten smelten/ ende het Gout alsoo gesmolten naer Brasil senden/ ende aldaer laten muntten/ om alsoo ganchbaer ghelt aldaer te hebben.

Wanneer ghelt in Brasil sal zyn/ de Compagnie moet aldaer de Supkeren contant laten koopen/ om het ghelt onder de lieden te brengen.

Van ghelycken/ hare Goederen ende slaven verhoopende/ sal contant konnen verkocht worden.

Maer of 't ghebeurde/ datter eenighe Meesters d'Ingelos booz eerst gheen ghelt hadden om contant te koopen/ ende dat men goet bonde haer Credijt te geven/ men moet haer niet meer Crediteren als een derde part/ dat hare Ingelos weerdigh zyn/ conditionerende niet de eerste Sasara te betalen/ ende soo sy niet en betalen/ haer te executeren/ ten ware datmen sekerlyck wist dat de Sasara niet wel ghewassen wareu/ als dan soude noch (midts Interest tot 12. par Cento in 't Jaer betalende) tot de naeste Sasara konnen ghewacht worden/ maer langher niet/ hem niettegenstaende niet meer Credijt gevende/ om alsoo voortaan de Compagnie van schade te houden.

Wanneer het Goudt van Guynea in Brasil ghemunt sal worden/ als hier boven gheseyt/ ende datmen dat ghelt in Supkeren sal besteden/ om in stede van Goudt Supker herwaert te brengen/ de Negorie en sal niet alleenelyck in Brasil herstelt worden/ maer de Compagnie sal ontrent 45. par Cento op het Goudt van Guynea meer avance binden/ ende soo soude de Retour van Guynea Jaerlyck ontrent 4. Connen Goudts grooter zyn als booz desen is ghetweest/ ghelyck het Goudt van Guynea/ die hier tot 300. March in 't Jaer soude ghezacht worden/ d'onkosten bande Munt af gherekent het March tot 48. L Blaens soude bedragen guldens 892800. ende wanneer in Supker alhier ghezacht soude zyn/ soude bedragen ontrent 1300000. guldens/ gherekent als boven Blaens tot 16. ende Moscobado tot 12. ½. het W/ als par volghende Rekeninghe sal konnen ghesien worden.

Booz

Boo2 eerst/ het Goudt soude bedraghen / als hier boven
gheseyt is.

gu. 892800.

Soude 15. ten hondert hoogher gheslaghen worden als
hier waerdigh is/ boo2 eerst is avance

gu. 133920.

gu. 1026720.

Het Goudt albaer soude bedraghen 1026720. gu. dat de Compagnie in
Supcher hesteden soude : namelijk :

gu. 68480 -- in Blanco tot 18. β d' Arobe / waer boo2
de Compagnie soude hebben 126755. en vyf-neghen-de-
deel Arobes.

gu. 342240 -- in Moscobado tot 13. β d' Arobe / soude in
Supcher beloopē tot 87753. en elf-derthiende-deel
Arobes.

De boo23 126755. en een vyf-neghende-deel Arobes
Blanco souden hier wegghen 3549155. $\mathcal{B}$. ende vercocht tot
16. β . het $\mathcal{B}$. is

gu. 1419662.

Ende 87753. en een elf-derthiende-deel Arobes Mosco-
bado souden wegghen 2457107. $\mathcal{B}$. de leste upt Brasil geko-
men sie maer 11. β . van In-koop hadde gekocht geweest
is vercocht geweest tot 14. β . Ick sal maer dese stellen
als in de boogaende Rekeninghe tot 12. β . is noch

gu. 737132.

gu. 2156794.

De Provenu vande Suycker soude bedragen 2. Millioenen,

756. drysent ende 794. guldens, daer af moet de Ge-

rechticheyt vande Compagnie getrocken zyn,

om te sien wat de nette Pro-venu

van het Guynē's Goudt resteren sal.

V Boo2 eerst/ Reconnuēte 25. ten hondert . gu. 256680

Wacht en Alvarp van 54. Arob. gu. 110

boo2 214508 Arobes is

gu. 436960

Ein Groot par $\mathcal{B}$. van 6006262. $\mathcal{B}$ is

gu. 150157

In-kommen 2. β . 12. stuyb. en een

hebben par Wist boo2 9750. Wisten tot 22.

Arobes par Wist is

gu. 25594

In stede van gu. 892800. dat het Goudt bedra-

gen soude/ in Supcher ghebrocht zynde / soude

bedraghen

gu. 1287403

In stede van gu. 892800. dat het Goudt bedraghen

soude/ in Supcher ghebrocht zynde soude bedraghen

gu. 1287403.

Consideratio over de Bewinthebbers Provisie.

It is weder en genoech bekent/ hoe datter Bewinthebbers zyn ghelwest
als verseynde reysen in gebrake zyn gebleef van goederen af te senden.

200

Soo wel op Guynea/ Angol/ als Brasil/ tot rupne bande Compagnie ende confusie van verscheyde goede resolutien/ haer excuserende geen ghelt te hebben om t'equiperen/ latende alsoo alle dingen in rupne gaen.

My dunckt onder correctie/ om voortaan foodanighen quaet booz te komen/datmen niet en behoort toe te laten/ dat de Bewinthebbers booz hare probisie Jaerlijc een gesette somme trecken souden.

Maer dat sy hare probisie ghenieten sullen volghens d' Octroy/ soo vele ten hondert.

Want wil men de Bewinthebbers/ hare Probisie gaen gheben soo veel 's Jaers/ sy sullen de Compagnie niet waernemen/ maer sullen deselbe verlozen laten gaen/ ende en sal niet ge-equipert worden/ want sy sullen dencken Equipere-me oft niet/ wy trecken eventwel onse Probisie.

Om dan de Compagnie tot foodanighe onnutte onkosten niet te brengen/ ende Probisie niet te betalen aen lieden die de Compagnie gheenen dienst en doen/ d' Octroy moet daer oer gebolgh worden.

Want doen de Compagnie gemaect is geweest/ soo wiert goet gebonden/ dat de Bewinthebbers hare Probisie souden trecken/ soo vele ten hondert/ ghelyck in d' Octroy is gementioneert.

Doen ter tyt is dat soo goet gebonden ghelwest in sinterstept ende eenbondighepdt.

Maer nu vindmen vele listighe menschen/ die waet en soecken de Negocie alleen te hebben/die anders niet en soecken/dan de sake bande Compagnie te doen in rupne te gaen/ ende de Compagnie booz onnutte onkosten machtelooze te maken/ om alsoo de Negocie aen haer selven te trecken.

't Is wel waet/ om weder Camer t'antmeren/ het t'equiper drals te bozen gebaen was ghelwest/ dat heramt is ghelwest/ want een Camer in ghebreck is gebleven/ Goederen op een seker plaetse af te senden/ dat een ander Camer deselbe sal moghen suppleeren/ inders genterende de Retour vanden met 50. par Cento avancee.

Maer wat heeft dat ghesolpen/ om de ongetwillighe Bewinthebbers tot haer debitoir te brengen/ want sy hebben eventwel hare Probisie getrocken/ soo wel als de Camer die de Goederen ghesonden heeft/ wat vagen sy daer na/ sende een ander Camer het ghene sy niet ghesonden hebben/ soo veel te beter booz haer lieden/ want sy zijn ontfagen bande moeste/ sy en hoeven booz de Bewinthebbers niet te soeken/ komt het Retour niet/ sy en zijn in geen verhoof/ meet tyt hebben sy om hare affairen waer te nemen/ en eventwel hebben sy hare Probisie/ soo wel als d' andere die daer op moeten doen.

Om dan alle foodanighe booze practicke booz te komen de probisie moet ten getrocken worden als booz sijn/ volghens d' Octroy.

Ten tweeden/ moet haer ghestelt worden/ want een Camer in ghebreck sal zijn yet af te senden op Guynea/ soo wel als op Brasil oft Angol/ ende dat een Maerlot gepassert sal zijn/ dat een ander Camer deselbe Goederen sal moghen af senden/ inders her af te senden van de bewinthebbers hebben met 50. par Cento avancee ende dat de Probisie van deselbe Goederen

deren met de Retour ende avance van dien / apart door de Camer die de Goederen tot suppletie gesonden heeft / genoten sal zijn.

Wanneer de Probisie alsoo betaelt sal worden / daer en is niet te twyfselen oft de Bewinthebbers haer debitoir sullen doen / vreesende dat hare Confrater meer probisie soude trecken / als sp. lieden / ende sal alsoo de salousie veroorzaken / dat sp. in ghebreck niet blijven sullen.

Soo dat de Regotie door Rekeninghe bande Compagnie wel waerghenomen sal worden / want peder Camer sal trachten te suppleeren om de Probisie's wille / het gheen d'ander Camer niet ghesonden sullen hebben / ende alsoo sal de Compagnie wel ghe dient worden.

Wel verstaende / wanneer een Camer pet sal af senden / door een ander die in ghebreck sal ghebleven zijn / sal een vierde-part meer moghen senden / als de Camer die in ghebreck is ghebleven ghesonden soude hebben / gelijk van 80. dupsent sal tot 100. dupsent guldens mogen ghesonden worden / sonder pet teghen moghen gheseyt worden ; ende dat om redenen / dat het Schip altemet van deselve groot van Last niet en konnen ghebonden worden.

Van ghelycken / wanneer den tyd doorby sal zijn / als dan en sal de Camer / die in ghebreck sal zijn / niet moghen senden / maer sal door een ander moeten ghesonden worden / in den tyt van een maerdt oft ses weken / op pene van versterken te worden / ende door een ander Camer te mogen ghesonden worden.

Om daer in goede order te houden : Moet door eerst / dat de Camer van Amsterdam sal moghen af senden het geen dat Zeelandia oft andere Camers niet ghesonden sal hebben tot vier-negende-part.

Teu tweeden / Zeelandia sal senden het gheen dat Amsterdam oft andere Camers niet sal ghesonden hebben twee-negende-part / ende van ghelycken / d'andere kleyns Camers elck een negende-part elck op syn beurt / ende soo voort.

Maer of 't ghebeurde dat een Camer verstercken inderde van af te senden / het gheen dat een ander Camer niet ghesonden soude hebben / ende dat die Goederen souden moeten ghesonden worden door de Camer / wiens beurt naest is ; dito Camer en sal daerom hare beurt niet verliesen / maer sal eben wel op haer beurt moeten Equiperen / om alsoo peder een successibelyck in hare debitoir te konnen houden.

Wanneer soodanighen order sal zijn ghestelt / ende wel ghelet worden / dat gheen Goederen door Particulier / soo wel derwaert gaende als herwaert komende / gheboert worden / daer en is niet te twyfselen / met Gods ghenade / dat de Compagnie groot profijt sal konnen doen.

Doch soo pemandt beter Consideratten kan voortzengen / met aenwysinghe door Rekeninghe / dat de Compagnie meer profijt sal doen met open Handel / ben altyt gereet / om deselve na te sien / maer woorden sonder betwyfen gheloofde ich niet.

My dunckt / dat de voorsz. Consideratien behooren aen haer Ed. M. V. neffens de Requeste dat de Participanten hebben geresolveert te presenteren / ober te geven / op dat haer Ed. M. V. deselve souden moghen resumeren / ende in consideratie neme; alsoo ick oordeel / de middelen te sijn om d' Antwoonders van Brasil in rust te houden / ende meer contentement te geven / dat sy tot nu toe hebben gehad / ende tot meer verskerminghe en voordeel bande Compagnie / my nietemin refererende aen beter advijs.

Het Licht / openbaert alle dingen / daerom en komen de quaetdoenders aen het licht niet / op dat hare werken niet bestraft worden / het geen aen dese particuliere Negocianten inder daet wel is blyckende.

Doch op dat hare boose meeninghe gespenbaert soude worden / het sal noodigh sijn het Licht t'omsteken / op dat weder een sonda mogen sien / waerom dat de Particulieren soo geerne verminderinge van 20. per Cento op de Supcher ober de Vracht ende Reconnutie souden hebben.

Dooreerst / is hier vooz / dooz Rekeninghe bewesen gheweest / dat op de Supcher hoben de groote beswaringhe noch abance ghebonden wierde 5. a 26. per Cento . . . p. Ctt. 25

Ten tweeden / Versoeken sy tot schade bande Compagnie noch verminderinge te hebben . . . p. Ctt. 20

Ten derden / Alsoo nu de Pistolet in Brasil tot 10. gulds. ganchbaer sijn / ende hier maer tot 8. gul. en een halben in stede van Goederen naer Brasil te senden / sy souden wederom Pistoletten in Spetie daer naes senden / waer op 17. en elf-sebentghende-deel ten hondert abance soude wesen / doch alsoo 3. a 5. stuys. van Op-ghest soude moeten gegeven worden / Ick en sal maer stellen . . . p. Ctt. 15

t'samen 60. p. ctt.

Dat de Particulieren op hare Supcher abance souden binden / ende de Compagnie machteloos worden / waer deur sy hare profyten makende / de Compagnie inde grondt soude zeplen / ende alsoo tot haer voornemen komen.

Een quaet kan noch dooz den open Handel gheschieden: namentlych / wanneer d' Antwoonders schuldigh sijn soo wel aen Particulieren als aen de Compagnie / dat sy hare Supcher dooz een byz. Man op synen naem / anders hem 8. of 10. ten hondert te gheben / herwaert te laten senden / sonder synne schule te betalen / en wanneer hy vermaent is te betalen / dan kan hy seghen / dat hy niet te betalen heeft / alsoo hy alre al sijn Supcher in betalinghe gegeven heeft / en dat hy eventwel noch aen soo en soo een Man schuldigh is / en hoben dien noch soo vele aen de Compagnie / derhalven moet gepatienteert worden / soo dat de Compagnie ende Particulieren besloten worden / sonder te weten hoe / noch te kunnen remedieren.

Andere

CONSIDERATIEN

Over de gelegentheit van dito

COMPAGNIE.

*Waer in kan gesien worden de groote profijten
dat in deselve te doen is.*

't **I** S door experientie ende erbarentheidt maer al te vele
hebonden/ hoe den open handel door Particulieren aen de Compag-
nie schadelijck is gheweest/ hoe vele listigheijdt ende bedriegeryen dat on-
der dien dech mantel bedriegen sijn gheweest/ sonder dat de Compagnie/
in hare Negotie/ noyt een seker ende vast-ghestelde order heeft ghehad/
niet wetende hoe dat sy sich inde selve soude goubernerren: Ende dat door
oorzake/ dat deselve door Particulieren soo onseker wierde bedriegen/ ghe-
lijck weder een wel is bekent/ dat een reyse tweemaal meer Goederen
ghesonden werden/ als van nooden was/ soo dat vele bande selve vergin-
ghen ende tot niets quamen/ tot rupne selve van vele particuliere Nego-
cianten.

Waer upt de Belofthebbers/ 't is door sommighe om de Negotie van
de Compagnie te trecken/ ende sommighe om de schade vande Compagnie
door te komen/ hebben oorzake ghenomen geen Goederen door Bekent-
ghe vande Compagnie te senden/ niet alleenlijck het ghene dat de Compag-
nie aen d'Inwoonders van Brasil souden moghen vercocht hebben/
maer oock het gene dat tot hare onderhoudinghe noodigh was.

De Particulieren soodanigen schade ghehadt hebbende/ en souden oock
niet met allen meer/ soo dat d'oberbloedt in een groote schaerheijdt
quam: Ja in sulcke extremitet/ dat de Compagnie van hare Conqueste
niet verskeret was.

De Compagnie van alles onboozien zijnde/ moeste alle dingen tot een
hooghe excessie pzijs vande Particulieren gaen koopen/ soo dat de Com-
pagnie daer door meer schade dede/ dan sy soude gehad hebben soo de Goe-
deren van hier gesonden hadden gheweest/ ende dat de heijst vande selve tot
niet hadde ghekomen.

Want in sulcken geballe souden de Goederen maer noch eens soo hooge
komen te staen met Wraecht ende Reconitute/ gheelijck deselve alhier ghe-
cocht souden sijn/ ende aen Particulieren is 3. 4. ende 5. maal hooger be-
saelt gheweest.

Verhalben om door taen soodanige Boerpen ende listigheijdt/ als an-
der quaet elders vertoont/ door te komen/ is altydt door de Wzomen/ die
haer

haer epghen niet en soecken / maer het ghemeyne beste / ghesustineert ghesust / dattet noodigh was / de Negotie aen de Compagnie te laten.

Selfe sommighe die dooz desen altijt ghenegghen zijn gheweest tot den open handel / sedert dese generale Rebolte in Brasil / selve hebben bekennt / om beter oordeel in de Compagnie te stellen / noodigh te zijn de Negotie aen de Compagnie te laten.

Sonder twijffel eer daer aen te komen / groote disputen sullen noch dooz heymelijcke byanden vande Compagnie gemooveert werden.

Want ghelijck de Duijvel gheen rust en heeft / tot dat hy de Ziele vande menschen in syn macht heeft / alsoo gaet het met dese byanden van 't ghemeyne beste / sy en rusten niet soo lange dat sy hopen de Ziele vande Compagnie te kregghen.

Verhalven / ghelijck onse inwendighe byanden met kracht en ghelwelt moeten wederstaen worden op dat sy van ons blieden / alsoo moet oock met onse uptwendighe byanden ghedaen worden.

Dat niemant sich selfs en bedrieghe / gelijck er sommighe zijn die soodanighe menschen altijt willen flatteren / meenende haer dooz sachte woozden tot haer deucht te hzenghen.

Maer wat isser daer van ghekomen / sedert een Jaer ses oft acht / dat men de lieden met sachte woozden ghesocht heeft tot haer deucht te hzenghen / op dat sy beter souden doen / als sy te bozen hadden ghedaen.

Niemendal / ghelijck sy schoone woozden ghekreghen hebben / van gheslijcken hebben sy gedaen / vele belovende beter te doen / als sy te bozen hadden gedaen : Maer wat isser geboelgt / anders als een deel leugens / waer in de sy ons van tyt tot tyt hebben gepaept / alsoo haer tyt waernemende / om in haer hoofdeyt boozder en boozder te gaen / soeckende alsoo tot haer booznemen te komen.

Neder een sy dan ghewaerschout / dat soodanighe menschen niet anders sullen doen / dan dooz kracht en ghelwelt / ende dat sy van hoogher hande bedwongen worden.

Wat hebben wy oock anders te verwachten van die lieden / vanden welcken / soo de Wt. vaert seide / datter 82. Participanten van den Coninck van Castillen zijn dependende / ende syn oordeel volghen moet.

Om nu op de Sake selve te komen , dat ick voorgenomen hebbe op 't papier te stellen.

In soo dat verscheppen van geboelen zijn / wanneer dooz Gods genade / onse Brasil wederom in hzede sal herstelt zijn / dat dooz haer Ed. M. H. ander oordeel sal gestelt worden / ende dat de Negotie voortgaen aende Compagnie ganschelijck sal blyghen / soo wel op een plaetse als vander / het geen ick oock oordeele noodigh te zijn / soo haer Ed. M. H. de Compagnie upt hare ellendigen staet eens gelieven te redden / niet teghenstaende / dat verscheppen Considerationen ende swarighepde van groote importantie zijn boozballende.

Dooz

Dooz eerst/ Om in onse Brasil boortael meer verskert te zyn / wordt gheseyt dat alle de Portuygysen upt het Landt moeten ghesonden worden/ ende van ander Natie / als van Neerlanders / Franssen / Engelschen/ oft Duytschen/ het Landt te laten bewoonen / om de Supcker te maken.

Daer teghen worden dooz andere verscheyden swarigheden gemobeert: namelijk;

Dooz eerst/ soo de Portuygysen altemael upt het Landt moeten / dat ons Landt ongetulibeert sal blyven/ alsoo wy geen volck sullen binden die verstant hebben om Supcker te maken.

Ten tweeden/ soo de Regotte aen de Compagnie blyft/ dat de Compagnie gheen volck sal binden die in Brasil sal willen woonen/ nademael dat die lieden alle hare nootduyst bande Compagnie sullen moeten koopē/ ende van ghelyck haer Supcker / tot een ghesetten prys aen de Compagnie sullen moeten leveren / willende daer dooz seggen/ dat die lieden / als slaven sullen zyn/ om dat sy den open handel niet sullen hebben.

Ten derden/ dat 'et onmogelyck is / dat de Compagnie selfs de lieden in de Merken souden stellen / om de Supcker dooz Rekeninghe bande Compagnie te maken / ende dat om redenē / dat de Compagnie te vele bedroghen ende bestolen soude worden.

Ten tweeden / dat het Beslagh te groot is / om dooz de Compagnie gedaen te worden.

Dele disputen ende voorslagen worden mondelijck ghenoech ghedaen/ maer het gaet d'eene oore in ende d'ander wederom upt/ sonder vele vruchten dooz te brenghen / want alle die Consideratien zyn als windt in de lucht / sonder te bewysen hoe het werck moet bedryven worden / dooz soo veel als ick tot nu toe kennisse van hebbe.

't Is dan soo / dat ick my niet hebbe konnen onthouden / na myn kleyn verstant ende capaciteyt / een ander dooz te gaen / van myne opinie op 't papier ober dit werck te stellen.

Om alsoo een ander die meer verstant ende kennisse bande Compagnie heeft / als ick / te berwecken syne goede meeninghe oock op 't papier te brenghen/ op dat het beste mocht ghevolght worden.

Dooz eerst/ ick sal myn heboelen verklaren ober het uytzenden bande Portuygysen; my dunckt / onder correctie / dat seer noodigh is de Portuygysen ganschelijck upt het Landt te senden / om redenē.

Dooz eerst / soo men dat volck in Brasil laet blyven / de Compagnie en sal noyt van hare Conqueste verskert zyn/ noch en sal het Landt van dese Natie niet gepeupleert worden: want niemandt en sal hem by de Portuygysen in 't Landt derben begheben / bresende vermoordt te worden; aenghesien dat de Portuygysen onse Natie niet vermoorden sullen/ van want neer goede occasie voorszallen sal.

Ten tweeden / is oock grootelycke noodigh deselve upt Brasil te senden / om de Papystische Religie ende hare superstitie daer upt te houden / ende den oprechten Godf dienst daer in te brenghen / het gene niet en sal gheschieden / soo langhe als de Portuygysen daer in sullen blyven.

Woben dien/ soo lange als d'Wgoderpe daer ghepleeght sal worden/ alle de slaven die in onse Brasil ghebracht/ met vele Brasilianen die daer in't Landt zyn/ sullen in d'efelbe superstitie onderwefen werden/ sonder noyt tot kennisse der Waerheyt te komen/ maer soo het Landt geoccupert wert dooz lieden van onse Religie/ alle de slaven ende Brasilianen sullen oock inde oprechte Godsdiens geoeffent worden/ dat de Compagnie om die oorzake wille/ sonder twiffel van God sal ghezegent worden.

Ten derden/ Wat de Culture aengaet/ dat onse Statie gheen verstant en heeft om Supcher te maken: Ick en hebber niet teghen/ dat booz eerst met onse Statie sal gaen als met de Portuyssen is gheweest/ 't is niet alle dingen soo/ daer moet een beginsel wesen: de Portuyssen hebben oock in't eerst soo veel verstant daer van niet ghehad als nu.

De Plantage/ noch het malen van Supcher en is sulcken grooten konste niet/ dat in korte Jaren gheleert kan worden/ 't is beter booz een korten tijt weynigh te doen beter verwachende/ ende seker te gaen/ dan eenighe Jaren weynigh meer te hebben/ ende altyt ongherust te zyn/ met perijckel te loopen alles te verliefen.

Sonder twiffel/ daer zyn der die seggen sullen/ datter geen volck sal gebonden worden om het werck te doen/ ghelyck alree gemoevert is gheweest.

My dunckt niet noodigh te zyn/ vele discoussen daer van te maken: soo wy het Landt van alle grouwelen wel supberen/ ende sozge draghen om Godes Kercke meer en niet albaer te planten: God sal booz onse Culture wel sozgen/ sonder ons daer over te bekommeren/ den tyt sal ons wel onderwijfen: twee duysent man Blanco sal ons daer toe veel helpen.

Apende de tweede Consideratie: Dat de lieden in Brasil niet sullen willen woonen/ so'er geen open Handel ghestelt en wort.

My dunckt dat soodanighe menschen grotelijc ongesondeert zyn/ soodanighen questte te moberen: want/ 't zy dat de lieden aen de Compagnie ofte aen Particulier haer Supcher verkoopen/ het komt haer over een/ wanneer booz de Compagnie een redelijke Prijs betaelt is/ dat proffijt kan ghedaen worden booz Blanco 18. s. d'Acrobe/ ende 13. s. booz Moscobado/ eer meer als minder dat booz Particulieren in't leet booz betaelt is gheweest/ niemant en sal oorzake hebben om te klagen/ noch oock over de Goederen dat de Compagnie derwaert sal senden/ wanneer d'efelbe booz 30. par Cento avance verhocht sal worden/ aengesien dat de Particulieren booz dien prijs niet verhocht hebben/ maer hebben 2. en 3. Capitalen booz een ghehad.

Wat de derde Consideratie aengae/ dat onmogelijc soude zyn/ dat de Compagnie de Supcher selfs soude laten planten ende malen.

My dunckt/ onder correctie/ datter wel kan gedaen worden/ noch datter soo groote swarigheyt in dat werck niet en secht als men wel seght: nietemin/ ick en soude niet van meeninge zyn/ het werck booz de Compagnie aen te nemen soo langhe als Particulieren het werck soude willen doen/ mits de Compagnie de Chiende ende Peniton te betalen/ als booz desen betaelt is gheweest/ ende haer Supcher Blanco tot 18. schellingen/ ende

ende Mostobado 13. schellinghen aende Compagnie te leberen.

Maer of 't ghebeurde datter niemant oft weynighe het werck niet sou-
de willen aen nemen/ ende dat 't Landt/ oft een deel ongerultibeert sou-
de blijben/ als van soude ick van addys wesen/ dat het ongerultibeerts
Landt sonder tijt te versuymen dooz de Compagnie soude besteeft worden/
't zy dooz d'een middel of d'ander.

't Woort gheseyt/ dat de Meester d' Ingenios selbe de Supcker niet en
laet planten/ en dat hy niet en heeft te commanderen/ van ober syn Me-
ulen ende dat daer van is dependende.

Maer dat de Supcker geplant worden dooz particuliere Landt-lieden
oft 't Abzadoze/ ende dat d' Abzadoze hare Supcker oft Mier/ in de Meulen
brenghen/ om ghemalen te worden/ treckende dooz hare Mier twee vyfde-
part/ ende de Meester d' Ingenios d'z vyfde-part bandt Supcker.

Doch my dunct dat de Compagnie soude dobbel moeyte en sojge hebben
van het Landt ende Meulen alsoo aen twee distincts Personen te bestee-
den/ want d'een soude altemet syn debitoir wel doen en den ander niet/ soo
dat d'een stiel staen soude moet blijben dooz oorsake van een ander.

Om van soodanigh quaet dooz te komen; sijn addys soude zyn alleen-
lyck met een Man accordeeren/ die de Meulen ende de Plantage bandt
Supcker soude guberneren/ met hem accordeerende/ dat hy Jaetlijck 3.
oft 400. Misten Supcker van 22. Probes soude moeten leveren/ na dat hy
beel landt om te cultiveren/ ende slaven om 't werck te doen/ sal gheghe-
ben worden: ende soo men accordeert/ dat hy 300. Misten soude leveren/
hy sal ghenieten dooz syn loon 2400. guld. ende dooz 400. Misten 2800. gul.
zynde 8. guld. par Mist/ hy van alle onkosten die aende Meulen/ gereede-
schap en anderzins/ tot onderhoudinghe sal moeten ghebaen werden.

Daer toe soude hem ghegheben worden noch soo veel personen als hy
van doen soude hebben/ om 't werck te guberneren/ Op-sieners ober de
Slaven/ als oock Ambachts-lieden/ Ketelaer/ Smid/ Timmerman/
Metselder/ Pot-baker/ als andere daer toe noodigh.

Maer conditie/ soo hy meer Misten levert als het geaccordeert is/ hy sal
genieten/ boven syn geaccordeert loon/ 8. gu. par Mist/ maer soo hy minder
levert/ het sal hem van syn gesejde loon 8. gu. par Mist af-gehozt worden.

Nemant sal misfichten seggen/ die Meester Ingenios sal liever 8. guld.
par Mist niet hebben/ dan meer te leveren/ als hy in syn accoord sal verbon-
den zyn: Ja hy sal liever minder leveren als hy geobligert sal zyn/ alsoo
hy maer 8. guld. par Mist minder van syn loon sal ghenieten/ en daer dooz
sal hy een heile Mist Supcker hebben.

Ich beken/ dat sulcke dinghen soudanighen kommen gheschieden/ soo sy gheen
pergheel en liepen van ontdeckt te worden.

Dat men sulcke lieden in 't accoord verbindt/ soo sy yet wech steken oft
berkoopen/ om de Compagnie te frustieren/ oft te kozt te doen/ dat hy de
waerde van dien sal moeten restitueren/ ende dooz boete twee-mael soo
veel sal moeten betalen soo haest als hy ontdeckt sal worden dooz de eerste
reys; de tweede reys dobbels boete; ende de derde reys op genade van
den Hooghen Raedt.

En

Ten tweede / Om te sien oft peder een wel sijn behoort soude doen / om 't Landt te cultiveren / ende de Supcker te malen / daer souden 2. oft 3. repsen in 't Jaer Op-sienders konnen ghesonden worden / altemet d'seit en altemet d'ander / in alle Plantage ende Meulens / om te sien wat apparentie datter in 't Gewas soude sijn / en wat gemalen soude sijn / om van d'een oft d'ander alles te vernemen / ende alsof alles te noteren.

Ten derden / Ick soude braghen aen die lieden / wanneer geen Supcker booz Particulieren soude mogen af- gesonden worden / van alleenlyck booz de Compagnie bande Capitaelste Plaetsen af / wat soude de Meester d'Ingenios met hare Supcker maken die sy wegh gheseken souden hebben.

't Is waer dat sy eenige Supcker / Slaven / ende Beesten aen andere Particulieren / 't 3p aen Meester d'Ingenios oft anders / soude moghen verkoopen / doch op dat niemandt hem bozderen soude / pet te koopen dat d'Ingenios bande Compagnie soude sijn toekomende / 't 3p Supcker / Bee / Slaven / oft anders me soude booz Placcaet moeten laten uytroepen ; Soo pemandt / soodanigh als hy soude moghen wesen / hem bozderen sal pet te koopen / dat des Compagnie's Ingenios toe-komt / ontdeckt zijnde / dat hy het selfde sal moeten restitueren / oft de waerde van dien / na dat den Hooghen Raedt sal goet binden te taperen / ende booz Boete twee mael soo veel booz de eerste repse : de tweede repse dobbel boete ; ende de derde repse alle sijne goederen ten profijte bande Compagnie sal geconfisqueert worden : ende soo hy niet en heeft / aen 't Lys ghestraft te worden / naar gheleghentheydt van sake.

Wanneer soodanigen ozder is gestelt ende goede Justitie gedaen wordt / d'een sal hem wachten pet te verkoopen ende d'ander te koopen : want goede Justitie maecht goede Politie.

*Om nu eens te sien , of 't voor de Compagnie schadelijck oft profij-
tabel soude wesen , de Suycker selve te laten maken , als van-
neer de Compagnie van Particulieren hare Suycker soude
gaen koopen Blanco tot 18. β. ende Moscorado tot
13. β. d'Arobe ; laet ons eens een Rekeninghe
maken van 300. Kisten.*

Voort eerst / Ick sal rekenen dat een Meulen booz Rekeninghe bande Compagnie sal maken 300. Kisten / peder Kist tot 22. Arobes oft 616 β estimerende / ghelijck oft de Compagnie dito Supcker van andere soude koopen / van 300. Kisten soude sijn ;

Twée-

Twee derden deel Blanco is 200. Kisten tot 22. Arobes
 is 400. Arobes tot 18. 1/2 d' Arobe is gu. 2340.
 Een derden deel Moscobado is 100. Kisten tot 22. Aro-
 bes is 2200. Arobes tot 13. 1/2 d' Arobe is gu. 8580.
t'samen gu. 32440.

Daer van moet af de Chiende ende 1. en een halven
 par Cento booz Pensioen t'samen 11. en een halven
 par Cento komt gu. 3740.

Rest dat de Comp. soude genieten booz 300. Kisten net gu. 28710.

Daer tegen salmen moeten gaen sien wat onkosten dat de Compagnie
 soude moghen betalen voor een Menien die de voorsz
 300. Kisten soude ghemalen hebben.

Vooz eerst; Vooz loon bande Meester Ingenios booz
 300. Kisten tot 8. guld. par Kist is gu. 2400.
 Vooz 300. Kisten om de Supcher daer in te doen tot
 7. guld. par Kist gu. 2100.
 Vooz 15. man Opfienders als Ambacht's lieden / d'een
 booz d'ander tot 600. guld. 8 Jaers gu. 9000.
 Onderhoudinghe bande Meulen / ende alle Gerest'schap
 in 1 Jaer gu. 2000.
 Om de Supcher naer 't Recif te brengen al ist dat sy
 hare Wagen / Dee / Bark ende Slaben hebben / Ich sal
 evenwel noch 5. guld. par Kist rekenen / is noch gu. 1500.
 Vooz 16. Slaben gestoghen tot 100. guld. is gu. 1600.
 Vooz een Wedikant gu. 1000.
 Interest booz 160. Slaben tot 100. gu. is 16000. guld.
 tot 10. tent 100. in 1 Jaer is gu. 1600.
 Interest booz 80. Dee tot 300. gu. is 18000. gu. tot 10.
 par Cento is noch gu. 1800.
t'samen gu. 23000.

Ende de Wobenu bande Supcher als hier haben is
 blyckende bezaghen guldens 28710. Ergo Abance op 300.
 Kisten booz een Meulen gemalen gu. 5710.

Accordeert met de boozs Wobenu op gu. 28710.

Zoo op een Meulen guldens 5700. Abance ghebonden wort / op 100
 Meulens soude alle Jaer 570000. guldens ghebonden werden.

Nietemin om nu te bewysen wat ryckdoen dat bande Culture van Wob-
 en ober de Supcher is te verwachten / Ich sal noch in onkosten laten de
boozs

boort 5700 guld. de milt. de velen gelijck oft gheen profijt en was / en-
de dat de Compagnie de Culture soude laten doen / alleenlijck om haer
Chienbe / Pension / Reductie / Dracht / Wapen / ende haer profijt vande
Negotie te gheuieten.

Boort desen zijn in arye Brasil 150. schuilens gheweest / nu septmen dat
ter maer 100. schuilens zijn die malen. Laet maer 100 zijn / elke 300.
Lijsten soude 30000. Lijsten zijn nu in 1 haer ontchouwen / ghesch
ghesep is gheweest / doordit haer 1645. gekomen soeken hebben / so des
Revolventet hadde ghekomen / de Compagnie soude boort de boort 30000.
Lijsten / boort eerst gemeten boort Chienbe ende Pension 3405. Lijsten / soo
dat de Compagnie 26595. Lijsten soude thoeter Kroon / haer van twee-
derden deel Blanco ende een derden deel Moscobado.

Nu volgt de Rekeninghe vande boort 30000. Lijsten

Suiker : Voor eerst :

Suiker in Debet ober 26595. Lijsten
gekocht als volgh :

Boort twee derden deel
Blanco is 17730. Lijsten
tot 22. Probes is 39000.
Probes tot 18. L. 18. gu. 2106324

Boort een derden deel
Moscobado is 5565. Lijsten.
tot 22. Probes / is 192030
Probes tot 13. L. 13. Probes /
is noch gu. 760819

Dracht van 30000. Lijst.
om hertwaert te hangen
tot 15. gu. dat Lijst gu. 450000

Al Lijst ende Wierles
boort Wierles op de boort
30000. Lijsten hier tot
hocht rest par Salde gu. 336941
gu. 6776000

Boort dese Rekeninghe haer ghesien werden soo de Compagnie de
geerle aan haer hadde / dat op de boort 30000. Lijsten avance soude ghebor-
den worden 345959 gu. want de Suiker boort Wierlesder gemaect
soude worden ende den de Compagnie betrockt / als hier ende Rekeninghe
ghe staet.

Maer soo de Suiker boort de Compagnie ghesien de Wierles / ende dat
5700.

7700. guldens op weder Meulen advance soude konnen gebonden worden/
gelijck de Palatit hier boven bewijst / als dan soude de Compagnie op de
doozs 30000. lissen ontrent 40. Connen Goudes advance binden.

't Is weder datmen soo veel moeyten doet om niet de Negotte / met
bzeemde Maite / met groot Capitaal in verthor te zyn / om 3. a 4. Connen
Goudes Jaerlijc te winnen / ende het gheen dat onsen God ons in onsen
handen ghegheven heeft / in ons eyghen Landt / dat wil men niet waer-
nemen / 't is te groot beslagh.

Maer ich soude eens die lieden vraghen / oft de Negotte van Guynea
gheen groot beslagh is / van alhier alle de Goederen te koopn derwaerts
te senden / albaer in 't Landt wederom te gaen berkoopn / het Goudt en
andere naar Brazil te senden / ende van Brazil herwaerts / Wasaf alhier
te laten doen / ende te laten muntten / Rekeninghe daer van te houden / soo
wel in Guynea als hier / en oft dargheen beslagh en is :

Konnen alle de Commissen niet soo wel de Compagnie-stelen als die
geen die de Supcher soudn maken ; Wil men segghen / dat in Brazil op
d' Opfender noch Opfenders soudn moeten ghestelt worden / soo moet
men oock van Guynea segghen / en niemant betrouwen.

Ergo / soude alle dinghen moeten stil blijven / dat de Malementen
gerne soudn sien ; myn ghelooft is / dat soodanighe lieden haer meest bandt
schaduw van 't werck verthicken / als wel bandt sake r'ghelijc te son-
dereren ende ' onbetrouwen.

Ich soude dese lieden ernstelijc bidden op 't papier te brengen d' onna-
ghelijchhepdt / dat sy binden op dese Culturt van Brazil / dooz de Comp-
agnie / en was swarichhepdt dat sy daer in binden.

Een tweeden / Alsoo sy lieden in Brazil zyn ghetweest / die sonder t'lof-
fel / eyghentlijc d' onkosten van een Meulen beter soudn konnen verkle-
ren als Ich / oft wel behoorden te doen soo sy de sake bandt Compagnie
wel ter herten ghenomen hebben / soude noch soodanighe lieden bidden /
eens op 't papier te brengen alle d' onkosten die ontrent een Supcher-
meulen moeten betaelt werden / op dat het beste mochte na ghevolgt
worden.

De Negotte die dooz de Oost-Indische Compagnie bedreben wordt ;
Eerst van hier op Batavia / van Batavia worden Schepen gesonden om
te Negotieren bandt Roo-zee af ende Persia dooz de Molucca tot China
ende Japon toe / de Goederen worden van een Plaetse op d' ander ver-
voert om alhaerte verhandelen tot 2. en 3. maal toe / om als dan de Go-
deren die sy herwaert willen brengen na Batavia te voeren.

Ich soude eens vraghen / oft die Negotte van Oost-Indien geen groot
beslagh is / met alle die Goederen verthepden reysen te verhandelen / met
verthepden bzeemde Maite / met groote kosten van Schepen en portuel
van alles te verliesen / niet alleenlijc bandt See-coopers ende Stoomen /
maer oock van die bzeemde Maite daer men mede moet handelen / alles
afghenomen te werden / dat de Negotte ewentvel sonder alle die moeyten
t'ontken / noch ghebreken worden.

Daer teghen / oft de Culturt van Brazil soo groot beslagh is / dat men

in ons eyghen Landt sonder verlickel / sonder qualghc Capitael te verschieten / onder seker accoozt de Plantage ende Malen vande Supcker / niet soude konnen besteedt worden.

Ick soude segghen / dat de Negotte van Oost-Indien; Jaban Supma allen noch eens soo veel Beslagh is / als de Plantage ende Malen vande Supcker in Brasil.

Want / wanneer de Plantage ende Malen vande Supcker / eens wel in treyn ghestelt sal worden / de Compagnie en sal geen ander moeyten hebben / dan wel te leeren dat de Maesster d'Ingerios haer Accoozt onderhouden / dat de Compagnie niet bestolen en wordt / de Meulens en Gereedschappen t'onderhouden ende de Supcker t'onsfanghen om herwaert te senden / want het sal ghelyck een Wiel zyn dat alghc draept.

Ick en wil niet segghen / dat in 't eerst soo gaen sal dat de Compagnie al te niet niet bestolen sal worden : maer alsoo men alghc leert niet zyn schade / eens bedrogghen zynde moet een ander repse daer op gheset worden / om metter tydt alle bedrogghen ende dieverpen booz te komen.

Ick verfoecke dan noch eens / weder een die yet teghen dese myne Concept heeft / d'abusen die sy souden binden / op 't papier te stellen / op darsse mochten geredresseert worden : want ick sumitteer my alghc geerne aen herer adbs / doch niet alleenlyck mondelingh / als de windt die booz bygaet / maer schryfelyck / op datmen deselve mochte resumieren.

Alsoo de Malennianten particuliere Negotianten alghc soecken een stock in 't Wiel te steken / seggende / dat de Compagnie gheen macht sal hebben / om alle de Supcketen van Brasil te koopen.

Ick den dan sinne haer contrary te bewysen / maer niet ghelyck sy lieden hebben ghedaen / 't wel van d'Inwoonders af-treckende / ende als Vyannen mede handelen.

Booz eerst / Ick sal bewysen hoe de Particulieren macht hebben ghehadt / om alle de Supcker van Brasil te koopen / sonder een Kist aen d'Inwoonders over te laten / soo dat d'Inwoonders niet haer Supcker niet verlesghen zyn gheweest : Ja sy en hebben gheen Supcker gheuygh konnen maken / om de Maghe van die Particulieren te verzoeyghen.

Nietemin / dese Particulieren hebben gheen Contant in Brasil gheboocht om Supcker te koopen : maer contrary / hebben Brasil van Contant berooft / ende alle de Supcker boven dien ghehadt : Want wanneer de Particulieren 10. Tonnen Goudts aen Goederen na Brasil sonden / 't werde booz 20. Tonnen Goudts verkocht / soo dat sy met 10. aen Goederen / wederom 20. aen Supcker kriegghen : boven dien / al 't Goudt / dat geen Negotte booz ghebreck van ghelt in Brasil meer kan ghedreven worden / soo dat d'Inwoonders noch veel te kort quamen / sonder de schult over de Slaven / van de Compagnie ghekocht / by te rekenen.

Maer 't en sal niet met de Compagnie alsoo niet gaen / want laet in Brasil 30000. Kisten Supcker ghemaecte.

worden.

worden/ bedragende tusschen 8. ende 29. Tonnen Gouds/
als par Rekeninghe hier booz is blyckende: de Compag-
nie tot betalinghe van dien sal booz eerst in verscheyden
reysen naer Brasil gaen senden 10. Tonnen Goudts/
rekenende 30. par Cento booz avance/ komt tot 13. Ton-
nen Goudts

gu. 1300000.

Ten tweeden / 5000. slaven / niet hooghet gherekent
als tot 100. guld. is noch

gu. 500000.

Ten derden/ booz de rest/laet van Guinea 3100. March
Goudt gebracht worden/ ende aldaer gemunt booz 755.
het March/ oft 330. guld. komt noch

gu. 1023000.

Men Verpachtinghe in Brasil laet maer 39n

gu. 43941.

t'samen gu. 2866941.

Alsoo sal tusschen de 8. ende 29. Tonnen Goudts ghebonden worden/
en de Compagnie sal alhier 4. Tonnen Goudts en een halben booz Dracht
afgetrocken sijnde/ van haer Supcher par rest noch ontfangen 63. Ton-
nen Goudts ende 26000. guld.

*Laet ons nu eens gaen sien hoe veel profijt dat de Compagnie
in alles soude maken: Voor eerst;*

L Het booz de Compagnie op Brasil aengoederen booz
10. Tonnen Goudts gesonden worden/ ende met 30.

par Cento avance verkoopen komt t'samen

gu. 1300000.

6. Tonnen Goudts op Guinea om 3100. March
Gout te koopen/ ende in Brasil ghemunt tot
320. guld.

gu. 1023000.

3. Tonnen Goudts op Loando om 6000. slaven te
koopen/ ende 5000. in Brasil vercocht tot 100.
guld. is

gu. 500000.

Verpachtinge in Brasil

gu. 43941.

Met 19. Tonnen Goudts soudemen in Brasil bin-
den om alle de Supcher te koopen tot 30000. Rixten

gu. 2866941.

Rekeninghe van Nego-
tie is Debet over de Gor-
deren op Brasil/ Guinea

Loando gesonden booz g. 1900000.

Dracht van de boorz
30000. Rix. tot 15. g par kist g. 450000.

t'samen g. 2350000.

Alderst ende Berles
booz Avance

g. 4426000.

g. 6776000.

Rekeninghe van Nego-
tie is Credit over de Nego-
derren van 30000. Rixten
Supcher/ als par Reke-
ninghe hier booz is bly-
kende.

gu. 6776000.

Negotie van Slaven
 is Debet' ober d' Inkoop
 Dracht / ende Mondt-
 kosten van 10000. slaven/
 als hier boven staet . Gu. 935000
 A Wist ende Verlies
 booz Abants . Gu. 1165000

Gu. 2100000

Negotie van Slaven / Credijt
 ober de Verkoopinge van 7000.
 Slaven / de resterende 3000. booz
 gestorben inghelaten / niet reke-
 nende op 5. 600. ende 1000. guld.
 het stuck / maer alleenlyck op 300.
 guld. is Gu. 2100000

Boven de booz profyten van 4126000. gulden / kunnen noch als par
 dese Rekeninghe is blykende / op onse resterende slaven ghebonden wo-
 den 1165000. gulden / t samen ontrent 56. Tonnen Gouds / sonder St.
 Comers Handel / Braslien-hout / Oliphants-tanden / Bzanden ende an-
 dere kleynigheyt by te rekenen / soo dat in alles Jaerlyck lichtelyck tot
 60. Tonnen Gouds soude kunnen ghebonden werden / soo een goede di-
 rectie inde Compagnie was ; Weten dese Maennintanten beter Rekeninge
 te maken dat sy t bewysen.

Wet particuliere Negotianten / wissende altyt hare bedrageren bedet-
 ken / ende als Neutrael houden / spreken sy upt den naem van d' Ams-
 tammers / seggende ; Soa de Compagnie de Negocie niet en hadde / datse
 geen perichel ter Zee en hoeven te loopen / noch oock gheen ghelt op In-
 terest te nemen.

En tweeden / Dat de Bewintgebers de Goederen van hare Wizen
 den koopen 10. 20. ende 30. par Cento boven de waertys.

Ten verden / De Compagnie en berst gheen ghelt om te Negotieren /
 noch gheen Credijt om Goederen te koopen : Ergo moeten de profyten
 vande Negocie aen een deel Bedragers ghegeven worden sonder aen de
 Particulieren te laten / aen wie deselve eventwel is toekomende.

Ik sal daer op in 't kort antwoorden / alsoo soodanighe redenen niet
 vele te beduyden en sijn : Booz eerst / sy seggen dat de Compagnie gheent
 perichel loopen soude / soo de Negocie aen Particulieren ghegeven
 wiede.

't Is soo / maer my dunckt datmen niet en behoort een Negocie te ver-
 laten / maer op 26. par Abants vallen om een Assurantie van 6. par Cen-
 to / wisslen het perichel niet loopen later verseker / d' overschot sal altyt in
 de Weurde vande Compagnie blyben.

Maer mar is beter / Verichel ter Zee te loopen / oft Verichel in Bras-
 lie te loopen / alles te verliesen / booz de groote vuerre ende Orzantye vande
 Particulieren.

Welke risico niet gherekent worden tot dat swarigheyt komt : Maer
 nu considereert eens / hoe vele Assurantien datter betaelt souden werden /
 met d' onkosten die nu ghedaen worden om 't Landt te bewaren / en even-
 wel heeft de Compagnie de profyten vande Negocie niet ghetrokken.

't Is van beter verichel ter Zee te loopen / en groote profyten met de
 Negocie te trecken / dan / geen boozdeel met de Negocie te trecken / en
 eventwel d' Assurantie aen d' ander zyde te betalen.

Wat

Wat aengaet / ghelt op Interest te lichten om te Regotteren / de Compagnie en heeft niet veel ghelt van doen om te Regotteren: want / eer dat 12. Connen Gouds soude ghesonden worden / het Retour soude komen / de Goederen kunnen op het Retour bande Blote gehocht worden / sonder ghelt op Interest te lichten.

Wat het Credyt aengaet / soude deselve groot ghenoech zijn / soo de Regotte aen de Compagnie blijft: want / wel wetende / dat de Compagnie al dan groot profyt soude doen / en groot Retour soude krijgen / peber een soude geert aen de Compagnie verkoopen / soo dat de Compagnie twee mael meer Goederen soude kunnen krijgen / als sy van doen heeft / ende dat op het Retour bande Blote sonder boven de Maarkt te koopen / want al koopen de Particulieren dickwils contant 't loopt 5. a 6. maanden aen / eer dat sy betalen / soo dattet ober een komen soude.

Doch de Malenmanten soecken het Credyt bande Compagnie te be-nemen / op dat sy selfs meer ghelt op Interest souden kunnen vinden / om alsoo de Regotte niet ghelt op Interest selfs te moghen doen / daerom segghen sy / Dat de Compagnie moet Banckeroet spelen / om selfs Credyt te hebben: want door ghebreck van Credyt souden sy selfs altemet naer Malen moeten loopen.

Wat d' Inkoop bande Goederen aengaet / Ick geloobe wel datter Boes-ben onder de goede zijn / die altemet sulcx doen / doch 't is wel te gelooven dat in alles soo niet en gaet / al ist dat een Dief altemet sulcke dingen doet / Ick en soude eventwel niet kunnen ghelooven / dat die schade te verghelijken is / by de schade dat de Compagnie doet / ober de Goederen die sy in Brasil bande Particulieren moet gaen koopen / sonder noch in te rekenen de Compagnie'n schuld / die in Brasil door de dijs order banden open Handel niet en kan ontfangen worden.

Dese Wyanden van 't gheeneene Beste byenghen wel wat swarigheyt dat met den gesloten Handel kan boogballen: maer de swarigheyt dat met den open Handel ober komt / dat laten sy achter.

Ten tweeden / Sy byenghen met woorden wel door / het profyt dat de Compagnie soude doen met open Handel: maet sy byenghen geen Bekeninghe / om te bewijzen wat profyt dat de Compagnie soude doen met ghesloten Handel.

't Is peber een wel bekend / al ist dat verscheyden goede Consideratten ende Modellen booggheslagen zijn / tot redresse van dico Compagnie / een bande Wyanden van dese Landen / ende Wel-vaert van alle het Betnepne in 't generael / dat eventwel deselve redresse / door eenighe berdwaelde ges-sen ende Wyanden bande generale Wel-vaert / altydt door abuselycke Re-den ende Bekeninghe verbyndert wordt / willende altydt hare abuselycke pzeterten meer plaetse gheben / als aen de waerheyt / op hope door lanck-heyt van tydt de Compagnie hael en byster te maken / om eyndelyck tot haer quaat boogmenen te komen.

Doch onderwesen synde / door d' Aukteur van den Wel-vaert van dico Compagnie / om te sien soo veel quaat boog te komen.

Ick sal oock myn toelucht nemen tot de gene die van God als Vaders ober

over sijn volck gheselt sijn / om alsoo door middel van hare Turkorijten
 sen eynde van sochdighge ongescheerde tweezacht en khyber te maken /
 ende alsoo hels grime lieben tot ruste te brengen.

habemael dat alle machte van God alreghen woent / soo heeft ditu
 tuer van d' wet haer seer wel gesept / dat gheen niemant niet mach be-
 en kan oordeelen.

**Wengheffen dan / dat een Vader ghebonden te oer syne kinderen soude
te dragen / op dat hy erger als een heyden niet vergeleken soude werden.**

Ich ben goch hare **Ed. H. M.** als mede hare **Ed. M.** de Staten van pe-
der Provincie / ende maghstraten van peder Stadt / **Her.** viddende inden
name ende van wegen vels **arme.** suchende **Lieden.** goede sorghen van ghe-
lyken te dragen / **Onder hare.** **Onderfaten.** dat haer van **God** als **Kinderen**
tot vertrouten is / tot bescherminghe hande goede / ende straffe hande hoo-
se / op dat voortraet door middel van u **Ed. H. M.** **Verhoort.** / **u.** **Ed.** van
God in handen gegeven / als mede volght d' **Articel** xxiij. van d' **Octroy** /
tweede sacht / ende mach veracht worden / tot welbaert van t' **Landt** /
bevoeringhe van **Gode** **Kercke** / ende vels **arme.** blinde **Verbanen** s' **za-**
lighedot.

Nu salmen een Overflagh doen, om te zien wat onkosten dat de Compagnie laerlijcx soude moeten doen, om haer te maingeneren, in haer dienst hebbende 6000. Man in 40. Compagnien, versoeckende yeder een, soo wel Bewinthebbers als anders, die onkosten beter behooren te weten als Ick, mijne abus te verbeteren, sullen my grootelijcx verobligheren.

Eerst / booz 6000, bollwater tot 10. gult ter schand /
 komt booz een vast

g4: 72C00

40 Capitellen tot 100, guld. ter Maasdt komt 1002
ten Jaer

BU 48000

40 Lieutenanten tot 50 gul. loont

gu. 24000

40 Wagenvragers tot 36; gūl. komt

BU. 17280

40. Bergeanten tot 18. gul; komt

gu. 8640

40 **Wandelbogenstein rot 12, gel. kommt**

gu. 5760

BU. 829680

Laet noch gerekent worden hoe? Monte-kosten ontrent

noch half so viel

GU. 376320

• t'sauten 1200000

2000

Kont van de Krijgsh- lieben hier voer gestelt

gu. 120000

Voer 5. Hooge Baden in Brasil tot 1600. komt te sa-
men in 't Jaer

gu. 48000

Voer ander Commisshen / als Boeck houders / en Dr.
banten / in Brasil / Guyana / Angola / St. Comer / sa-
men laet zyn

gu. 150000

Laet noch een voer Oorlogh- schepen / Jachten / als An-
nuntie van Oorloghe

gu. 400000

Interest van 600000 gu. tot 6. par Cento is noch

gu. 360000

Proffite van de Bewilicheit van
van hier afge sondert voer

gu. 360000

Retour in alles soo wel van Sla-
ven als upt Brasil

gu. 900000

Gouds tot een ten hondert komer samer

gu. 120000

Winst ende Verlies is Debet
ober d' Onkosten hier boven

gu. 120000

gestelt voer Krijgsh- lieben als
anders

gu. 2378000

Voer Repartitie van 6. par
Cento. (soo men seft) van

gu. 600000

175. Connen Gouds is noch

gu. 1000000

St Capital rest voer Abance
alle Jaer

gu. 3428000

gu. 2572000

gu. 600000

Voer de voer Belastingen gesien werden dat de Compagnie boven
alle Onkosten ende de Repartitie van de 6. par Cento / noch inde Cassie

gu. 600000

sonde bewaren 277000 gulden. Dit ge manst seggen / dat die Onkosten niet
sullen bezaghen als hier boven gherekent is / Ick sal noch de 272000. gu.

gu. 272000

toe-geven / om haer de maet vol te geven. En niet te seeren noch an Con-
nen Gouds. Enance / soo dat de 60. Connen Gouds op Interest in 7. Ja-
ren soude konnen afgelept worden / dat de Spanden van 't gemeene best

gu. 272000

seggen al datse willen. Ten gezeert maer een een goede Directie / om de
West- Indische Compagnie binnen den tijdi van 10. oft 12. Jaeren by na
soo goet te maken / als die bande Goud.

gu. 272000

An soude sich versoecken / dat weder Camer / inde Bergaderinge van de
Regeentien / soude in brengen de eerste Capital die in dito Compagnie
geteekent is gheweest.

gu. 272000

Ten tweeden / hoe veel dat d' eerste Verhooginghe / tot 8. par Cento in
peder Camer is gheweest.

gu. 272000

Ten derden / hoe veel dat de derde Verhooginghe voer de helft van 't
Capital is gheweest.

gu. 272000

En

Een vierden/ alsoo de eerste Verhooginghe is geweest tot 8. par Cento/ ende de tweede Verhooginghe tot 6. par Cento/ soo dat 300. Ponden bande eerste Verhooginghe soo veel Interest moesten ghenieten als 400. Ponden bande tweede Verhooginghe/ soo dat een By-lagen van een derden deel part bande eerste Verhooginghe is gegeven geweest/ om alsoo alle Arie op 6. par Cento te brengen/ de Camer soude oock moeten by voegen/ de By-lagen die sy gedaen hebben/ om alsoo hare Rekeninghe te liquideren ende sluyten/ het geen tot nu toe/ soo ick hoorz/ noch niet ghedaen is gheueest/ soo dat de Camers so wijs sijn als de blinden bande Conleuren te spreken.

Ik verzoekte mede/ dat geredresseert sal werden de By-lage van een halve Capitael die te vele gegeven is geweest: want van £ 300. Vlaems behoozen 100. £ By-lage gegeven te worden/ om alsoo 400. £ te hebben tot 6. par Cento/ die alle jaer booz Interest souden trecken £ 24. Vlaems/ in stede van £ 300. tot 8. par Cento die oock £ 24. Vlaems is/ doch in stede van £ 100. Vlaems van By-lage te geven/ is gegeven gheueest £ 150. Vlaems: Ergo een halve Capitael te veel ghegeven/ ende d'Interest van dien/ want van £ 300. is ghekomen op £ 450. tot 6. par Cento is £ 27. Vlaems/ in stede van £ 400. tot 6. par Cento £ 24. Vlaems.

Deze Particulieren komen nu noch segghen/ dattet tyrannye soude sijn soo de Compagnie in Brasil met hare Onderfaten negotieerden.

Wie heeft sijn leven sulx gehoozt/ wannet d'Onderfaten bande Compagnie 2. 3. ende 4. Capitael booz een aen Particulieren moeten betalen/ datse de verrotte ende bedorven Goederen moeten betalen/ sonder noch tans yet daer aan genoten te hebben/ dat en sal geen tyrannye sijn: maer wannet de Compagnie van hare Onderfaten Compagnie heeft/ haer willende van dese tyrannde Cooplieden's tyrannye verlossen/ de Goederen booz 30. par Rhance verkoopen/ in stede van soo veel Capitael aen Particulieren te betalen/ dat sal tyrannye sijn: de Compagnie hare Onderfaten wel boende/ sal tyrannye sijn: maer de Particulieren/ de Compagnie ende Onderfaten der selver/ als goode op-stende/en sal noch booz geen tyrannye gerekent worden.

Ik wonder/ dat de Particulieren oock tegen d'Oost-Indische Compagnie niet en seggen/ dat sy tyrannye pleghen segghen d'Inwoonders van Banda/ ober de Negotis van Angelen/ Noten/ ende Poelle/ nademael dat sy dico Goederen niet en moghen verkoopen/ aen niemant anders als aen de Compagnie/ volghens den ghesetten Prijs ende de Goederen bande Compagnie/ volghens den ghesetten Prijs in betalinge oock moeten aen-nemen.

Wannet gheen proffijt te doen is/ al dan mach de Compagnie wel niet gottieren om't Kant te manteneren/ doch als proffijt te doen is/ de Compagnie moet niet meer negotieren/ 't is tyrannye/ segghen de Tyrannen/ om alsoo booz tyrannye de Negotis in possessie te nemen/ ende den Tyrannet huyten te werpen.

Een tweeden/ sy segghen dat den open handel van Regos het behoort den bande Compagnie sal sijn.

Laet

Laet ons dan eens gaen sien wat de Compagnie met Negros-handel door Particulieren soude genieten.

Voor eerst/ laet van daer geboert worden 16000. slaven tot 30. guld. is
Dooz 800 00. guld. aen Goederen aldaer ghebracht tot 10. par Cento dooz Reconnuite is noch
gu. 480000
gu. 80000

t'samen gu. 560000

Dat de Compagnie soude in alles trecken/ sonder de Slupkerpe/ noch het Loon van vele Baedts Heeren ende andere bodderpen/ gelck in Brasil moet betaelt werden/ af te trecken/ soude dat niet wel het behoeden van de Compagnie zyn/ ons Brasil alleen die dooz gebiet van slaven niet soude gecultiveert worden/ sal twee mael meer schade lyden als de dooz 3 560000 guld. Ich wenschte wel dat dese Particulieren ons een Rekeninghe soude maken over het profijt dat de Compagnie met open Handel/ soo wel van Brasil als van Loando soude trecken.

Ten derden / dese Particulieren proponneren inde Regenthiene alhier gehouden in July 1646. datse met hare eygen Schepen souden mogen vaeren / van Nieu- Nederlandt op alle Plaetsen van des Compagnie's Leemiten/ byshepde hebben om de slaven van Angol/ ende de Supker van Brasil/ naer 't Nieu- Nederlandt te brengen/ seggende/ dat de Compagnie in rupe moet komen soo 't niet en gheschiet; Merckte eens hier over noch hare bejegerte ende valschepe.

Op souden op Nieu- Nederlandt gaen Regottieren/ van daer/ waer dat se 't souden goet vinden/ indts een Reconnuite aen de Compagnie te betalen/ soo dat alle de Supker van Brasil naer Nieu- Nederlandt geboert soude worden / ende van daer tot Nieu- ende Sijtschlandt toe / sonder de Compagnie een supker meer te betalen / soo dat de Bracht/ Waap een 4 par 8 en 10 komen niet meer soude betaelt worden.

Die Berrader Casparias de Ferate gaf instructie / hoe men de Oost-Indische Compagnie soude ruineren; namelck / dooz overtsement vande Regotte van Oost-Indien / om alsoo de Regotte op Portugael te trecken.

Ich geve yeder een te bedencken/ of dese Particulieren haer boozmethen doch niet en is/ met de West-Indische Compagnie van gelicken te doen/ om de Regotte op Nieu- Nederlandt te trecken/ ende soo meester vande Compagnie te worden/ tot rupe vande gheheele Gemeyne.

Hebben sy twee Jaren besich getweest om soodanighe listigheden te beramen/ als een treffelick werck/ waer den se wel bekendt worden.

Wels Consideraeten souden noch op 't papier konnen gestelt worden/ doch om kort te maken; 't Is geseyt dat de Boorn aen de Drucke moet bekendt worden; up een hoos hette komt naer/ doofhepde boort/ 't Werck is een goede Proef steen/ openbarende de Werckers der gerechticheit ende der ongerechticheit; Verhalven kan gesien werden oft de Wercken van dese Particulieren van God zyn oft vanden Duyvel.

Gedaen binnen Middelburgh in Zeelandt, Anno 1646.

P. LE CANDELE.

